

Innhold

INNLEDNING

Kap. 1.	Sivilprosess og straffeprosess	1
I.	Uttrykket prosess	1
II.	Kravene til en god prosessordning	1
III.	Sivilprosess og straffeprosess	3
IV.	Forskjellen mellom de to prosessarter.	4
V.	Overgangsformer.	7
Kap. 2.	Kilder og litteratur	8
I.	Straffeprosessloven og dens bakgrunn	8
II.	Folkerettslige bånd på straffeprosessen.	9
III.	Fremstillinger av norsk og fremmed straffeprosess	11
Kap. 3.	Gangen i en straffesak	12
Kap. 4.	Hvilke saker behandles etter straffeprosesslovens regler?	15
I.	Alle saker om straff.	15
II.	Unntak	17
III.	Visse krav som ikke er straff	18
IV.	Behandlingsmåten for krav som ikke er straff	20
V.	Prejudisielle spørsmål	21
VI.	Sivil doms betydning for straffesak.	22
VII.	Utsettelse i påvente av annen straffesak. Ærekrenkelsessaker	23
Kap. 5.	Behandling av sivile krav i forbindelse med straffesak	24
I.	Innledning	24
II.	Sivile krav	25
III.	Sivile krav som vilkår i betinget dom	29
IV.	Avskjedssaker etter strl. ikrl. § 10.	30

PARTENE

Kap. 6.	Partene og domstolen – anklageprinsippet.	31
I.	De to prosess typer.	31
II.	Anklageprinsippet i vår lov	33
Kap. 7.	Påtalemyndigheten	35
I.	Påtalemyndighetens oppbygning.	35
II.	Påtalemyndighetens oppgaver.	37
III.	Kongen som leder av påtalemyndigheten	38
IV.	Riksadvokaten	39
V.	Statsadvokatene	42
VI.	Politiet	42

VII.	Klage til overordnet påtalemyndighet	47
VIII.	Sak reist av inkompetent påtalemyndighet	50
IX.	Stedlig kompetansefordeling	50
X.	Oppnevnte aktorer	50
XI.	Ugildhetsregler	51
XII.	Taushetsplikt	53
Kap. 8.	Siktete	54
I.	Begrepet siktede	54
II.	Siktetes rettsstilling	54
III.	Når får en person stilling som siktet?	57
IV.	Krav etter § 2 uten forbindelse med straff.	62
V.	Umyndig, sinnssyk eller psykisk utviklingshemmet siktet.	63
VI.	Juridiske personer	67
Kap. 9.	Forsvareren	67
I.	Innledning	67
II.	Retten til å bruke forsvarer	68
III.	Tilfelle hvor siktede skal ha forsvarer	68
IV.	Advokat for mistenkte ved hemmelig etterforskning mv.	73
V.	Valg og beskikkelse av forsvarer	75
VI.	Forsvarerens oppgaver	77
Kap. 10.	Fornærmede, skadelidte og etterlatte	83
I.	Innledning	83
II.	Private straffesaker	84
III.	Begrepene fornærmede, skadelidte og etterlatte	85
IV.	Fornærmedes og skadelidtes stilling i offentlig straffesak	93
V.	Etterlattes stilling	96
VI.	Juridiske personer som fornærmet	97
VII.	Flere fornærmede i samme sak	98
Kap. 11.	Bistandsadvokaten	98
I.	Innledning	98
II.	Når kan bistandsadvokat oppnevnes?	99
III.	Valg og beskikkelse	101
IV.	Oversikt over bistandsadvokatens oppgaver og rettigheter.	101
 DOMSTOLENE OG DERES AVGJØRELSER		
Kap. 12.	De forskjellige domstoler	104
Kap. 13.	Fagdommere og legdommere	107
I.	Bruken av legdommere hos oss	107
II.	Argumenter for og imot legdommere	108
III.	Meddommere eller jury?	111
IV.	Valg av meddommere og lagrettemedlemmer	115
V.	Fagkyndige meddommere	116
VI.	Vilkår for å være dommer	117

Kap. 14.	Domstolenes virkekrets	118
	I. Domstolenes saklige kompetanse	118
	II. Domstolenes stedlige kompetanse	118
Kap. 15.	Forening av straffesaker	120
	I. Konnekse saker	120
	II. Forening av andre saker.	121
	III. Atskillelse av saker	122
Kap. 16.	Prosessforutsetninger og avvisning	122
	I. Begrepet prosessforutsetning	122
	II. Absolutte og relative prosessforutsetninger	123
	III. Mangler som kan avhjelpes.	124
	IV. Når må prosessforutsetningene foreligge?	124
	V. Virkningen av kompetanseavgjørelser	125
	VI. Avvisningskjennelsers rettskraft	125
	VII. Virkningen av at en sak er pådømt med urette	125
Kap. 17.	Rettsmøter. Offentlighetsprinsippet. Partsoffentlighet.	125
	I. Rettsmøter	125
	II. Offentlighetsprinsippet og dets begrunnelse.	126
	III. Utelukkelse av offentlighet	127
	IV. Adgangen til offentlig referat	130
	V. Utenrettslig etterforskning.	133
	VI. Kriminalreportasjen i massemedia	134
	VII. Partsoffentlighet.	135
Kap. 18.	Domstolenes avgjørelser. Skyldspørsmålet og andre spørsmål	137
	I. Forskjellige arter rettslige avgjørelser.	137
	II. Skyldspørsmålet og andre spørsmål	137
	III. Bevisspørsmål og rettsspørsmål	144
	IV. Krav som ikke gjelder straff	144
Kap. 19.	Formene for domstolenes avgjørelser. Omgjøring og rettelse	146
	I. Dommer, kjennelser og rettslige beslutninger.	146
	II. Betydningen av formvalget.	147
	III. Feilaktig betegnelse.	150
	IV. Adgangen til rettelse	150
Kap. 20.	Prosessledelse og votering i flermannsretter	153
	I. Særskilt om rettens leder.	153
	II. Lederens adgang til å treffe avgjørelser på rettens vegne	154
	III. Rådslagning og stemmegivning	155
	IV. Voteringsmåten	156
BEVIS		
Kap. 21.	Allment om bevisbyrde, bevismidler og bevisbedømmelse.	160
	I. Gjenstand for bevis (bevistema)	160
	II. De forskjellige bevismidler.	163
	III. Grunnlaget for domstolens avgjørelser	164
	IV. Bevisførsel om rettssetninger	166

V.	Direkte bevis og indisiebevis	167
VI.	Umiddelbart og middelbart bevis	167
VII.	Utelukkelse av bevis	168
VIII.	Partenes og rettens forhold til bevisførselen	169
Kap. 22.	Siktedes forklaring	169
I.	Siktedes forklaring som bevismiddel	169
II.	Avhøring av siktede	170
Kap. 23.	Vitnebeviset	175
I.	Vitnebeviset og dets feilkilder	175
II.	Avhøring av vitner	178
III.	Avhør av barn	183
IV.	Ed og forsikring	190
Kap. 24.	Vitneplikten	191
I.	Alminnelige vilkår for vitneplikt	191
II.	Generelt om vitnepliktens innhold	193
III.	Vitnepliktens stedlige grenser	197
IV.	Tvangsmidler overfor vitner	198
Kap. 25.	Fritakelse for vitneplikt	199
I.	Forskjellige slags unntak fra vitneplikten	199
II.	Fritakelse for ektefelle og nære pårørende	199
III.	Fare for straff eller tap av sosialt omdømme	202
IV.	Forretnings- og driftshemmeligheter	207
V.	Pressens rett til å dekke sine kilder	207
VI.	Særtilfelle	212
VII.	Opplysningsplikt utenfor rettergang	212
Kap. 26.	Forbud mot vitnesbyrd	215
I.	Oversikt	215
II.	Yrkesmessig taushetsplikt	215
III.	Offentlige tjenestemenns taushetsplikt	219
IV.	Andre forbud mot vitnesbyrd	221
Kap. 27.	Sakkyndige	222
I.	Sakkyndighetsbevisets oppgave	222
II.	Oppnevning av sakkyndige	223
III.	Den rettsmedisinske kommisjon	225
IV.	Plikten til å fungere som sakkyndig	225
V.	Den sakkyndiges stilling	226
VI.	Sakkyndige uten oppnevning	227
Kap. 28.	Reelle bevismidler – gransking	228
I.	Begrepet gransking	228
II.	Gransking forut for hovedforhandlingen	229
III.	Utleveringspålegg og beslag	230
IV.	Legemsundersøkelse av siktede	230
V.	DNA-analyse	233

Kap. 29. Dokumentbevis	235
I. Dokumentbevis i straffeprosessen	235
II. Utleveringsplikt og beslag	236
III. Dokumenter tilblitt i anledning av saken	236
Kap. 30. Personundersøkelse og rettspsykiatrisk undersøkelse	236
I. Generelt om personundersøkelse og rettspsykiatrisk undersøkelse	236
II. Personundersøkelse	237
III. Rettspsykiatrisk undersøkelse	238
IV. Fellesregler	239
Kap. 31. Bevis ervervet på ulovlig eller kritikkverdig måte	240
I. Spørsmålsstillingen	240
II. Generelle synspunkter	241
III. Forskjellige grupper av tilfelle	241
IV. Virkningen av at avskjæring er forsømt	245

ETTERFORSKINGEN

Kap. 32. Etterforskingen og dens formål	247
I. Etterforskingens formål	247
II. Igangsettelse av etterforsking	249
Kap. 33. Gjennomføringen av etterforskingen	252
I. Utenrettslig etterforsking	252
II. Rettslig etterforsking	261
III. Rettsmøter under etterforsking	263
IV. Åpen og skjult etterforsking	266
V. Retten til dokumentinnsyn	267
VI. Kjennelser og beslutninger under etterforsking	273
VII. Etterforsking i utlandet	274
VIII. Tilståelsesdom	275

TVANGSMIDLENE

Kap. 34. Oversikt over tvangsmidlene	276
I. Hva forstås med tvangsmidler?	276
II. Tvangsmidler utenfor lovens fjerde del	277
III. På hvilke stadier kan tvangsmidler brukes	278
IV. Inngrep som ikke er ledd i en strafforfølgning	278
V. Tvangsmidler og samtykke	280
VI. Forholdsmessighetsprinsippet	280
Kap. 35. Generelt om pågrepelse og fengsling	281
I. Forholdet mellom pågrepelse og fengsling	281
II. Kritikken av fengslingspraksis	282
III. Statistikk	282
Kap. 36. Vilkårene for pågrepelse og fengsling	283
I. Generelle vilkår etter § 171	283
II. De enkelte fengslingsgrunner etter § 171	286

III.	Særskilt om utilregnelige lovovertridere	289
IV.	Særregelen om grove forbrytelser	290
V.	Utvidet adgang til pågrepelse	292
VI.	Særskilt om barn og ungdom	293
Kap. 37.	Kompetansespørsmål og behandlingsregler	294
I.	Pågrepelse	294
II.	Fremstilling for tingretten	295
III.	Tingrettens kjennelse	298
IV.	Fengslingsfrist og forlengelse	302
V.	Anke over kjennelsen	304
Kap. 38.	Fengslingsurrogater	305
I.	Innledning	305
II.	Alternativer til pågrepelse	306
III.	Alternativer til fengsling	306
Kap. 39.	Ransaking	307
I.	Oversikt	307
II.	Husransaking	308
III.	Ransaking av person	310
IV.	Kompetansespørsmål og samtykke	312
V.	Gjennomføring av ransaking	314
Kap. 40.	Beslag og utleveringspålegg	316
I.	Innledning	316
II.	Gjenstand og formål for beslag	316
III.	Kompetansespørsmål og samtykke	318
IV.	Begrensninger i beslagsadgangen	319
V.	Særregler om brev og telegram under forsendelse	322
VI.	Iverksettelse av beslag	323
VII.	Opphør av beslag	323
VIII.	Utleveringspålegg	324
Kap. 41.	Skjult fjernsynsovervåkning og teknisk sporing	325
I.	Oversikt	325
II.	Fjernsynsovervåking	326
III.	Teknisk sporing	326
Kap. 42.	Telefonavlytting og annen kommunikasjonskontroll	327
I.	Innledning	327
II.	Vilkårene for kommunikasjonsavlytting	329
III.	Hemmelig samtaleavlytting (romavlytting)	334
IV.	Annen avlytting	335
Kap. 43.	Heftelse og forvaltning av siktedes formue	336
I.	Heftelse	336
II.	Forvaltning av siktedes formue	338

AVGJØRELSE AV TILTALESPØRSMÅLET

Kap. 44. Avgjørelsen av tiltale spørsmålet	339
I. Oversikt	339
II. Tiltale og alternativer til tiltale	339
III. Saken henlegges	340
IV. Henleggelse av prosessuelle grunner	341
V. Påtalemyndighetens skjønnsutøvelse	343
VI. Saksbehandlingstiden	344
Kap. 45. Tiltalebeslutningen	346
I. Tiltalebeslutningens betydning	346
II. Tiltalebeslutningens innhold	346
III. Tiltalebeslutningens form	351
IV. Saker som ikke gjelder straff	352
V. Endringer i tiltalebeslutningen	352
VI. Mangler ved tiltalebeslutningen	354
Kap. 46. Forelegg	355
I. Foreleggsinstitusjonen	355
II. Betingelsene for å utferdige forelegg	356
III. Hvem utferdiger forelegget?	357
IV. Foreleggets innhold og form	358
V. Vedtakelse av forelegg	360
VI. Opphevelse av forelegg	362
VII. Foreleggets domsvirkning	362
VIII. Ikke vedtatt forelegg	363
IX. Forenklet forelegg	363
Kap. 47. Påtaleunnlattelse og overføring til meglings i konfliktråd	364
I. Legalitetsprinsipp og oppportunitetsprinsipp	364
II. Påtaleunnlattelse etter oppportunitetsprinsippet	365
III. Kompetansen til å unnlate påtale	366
IV. Siktetes rett til domstolsbehandling	366
V. Konfliktrådsbehandling	367
VI. Forholdet til barnevernet	368
Kap. 48. Innstilling og gjenopptakelse av forfølgning	369
I. Innstilling før dom er falt	369
II. Innstilling etter at dom er avsagt	370
III. Innstilling for å hindre innsyn	370
IV. Gjenopptakelse av innstilt forfølgning	371
Kap. 49. Forholdet mellom tiltalebeslutning og dom	374
I. Sammenhengen med anklageprinsippet	374
II. Fravikelse av tiltalebeslutningen	374
III. Det må være samme forhold	376
IV. Særlig om idealkonkurrens	379
V. Påtalemyndigheten kan ikke binde retten	381
VI. Domstolens plikt til å fravike tiltalebeslutningen	381
VII. Prosessuelle hindringer	382
VIII. Domstolens forhold til påstanden	383

FORBEREDELSE TIL HOVEDFORHANDLING

Kap. 50.	385
I. Saksforberedelsens formål	385
II. Partene og retten under saksforberedelsen	385
III. Bevisopptak under saksforberedelsen	390
IV. Rettsmøter under saksforberedelsen	390
V. Særregler om injuriersaker	391
VI. Sakens berømmelse mv.	392

HOVEDFORHANDLING OG DOM I TINGRETTE

Kap. 51. Hovedforhandlingen.	393
I. Hovedforhandlingen som grunnlag for dommen	393
II. Hovedforhandlingens gang – oversikt.	394
III. Aktors innledningsforedrag.	395
IV. Avhøringen av tiltalte	396
V. Rådigheten over bevisførselen	398
VI. Avhør av vitner	401
VII. Avhør av sakkyndige og personundersøkere.	406
VIII. Bruk av lydopptak	406
IX. Gransking	408
X. Dokumentbevis	408
XI. Bevis om vitnersandel og troverdighet.	408
XII. Behandlingsmåten for spørsmål om bevisavskjæring.	413
XIII. Prosedyren.	414
XIV. Protokollasjon under hovedforhandling	415
Kap. 52. Oppdeling av saksbehandlingen	416
I. Deling mellom skyldspørsmål og straffespørsmål?	416
II. Oppdeling innenfor samme hovedforhandling	417
III. Oppdeling i to hovedforhandlinger	418
IV. Forholdet mellom skyldkjennelsen og dommen	420
Kap. 53. Særregler for tilståelsessaker og mindre saker.	420
I. Tilståelsessaker i herreds- og byrett	420
II. Mindre viktige saker	421
Kap. 54. Tiltaltes uteblivelse.	423
I. Sammenligning med sivilprosessen	423
II. Adgangen til å avsi dom i uteblivestilfelle	423
III. Begrepet uteblivelse	425
IV. Retten til ny behandling	426
V. Uteblivelse av aktor eller forsvarer	426
Kap. 55. Tingrettens dom	427
I. Domsavsigelsen.	427
II. Dommens innhold – oversikt	428
III. Domsgrunnenes betydning	428
IV. Fellende dommer.	429
V. Frifinnende dommer	433
VI. Begrunnelsen for reaksjonsfastsettingen.	434

VII. Saker om annet enn straff	435
VIII. Domsslutningen.	436
IX. Opplesning og forkynnelse av dommen	436
Kap. 56. Tilståelsesdom	437
I. Begrunnelsen for instituttet	437
II. Særreglene ved pådømmelse som tilståelsesdom	438
III. Uforbeholden tilståelse	439
IV. Andre vilkår.	444
V. Frifinnelse etter strpl. § 248?.	447
VI. Begrensninger i adgangen til å avsi tilståelsesdom.	448
VII. Har retten plikt til å pådømme saken?.	448
VIII. Dommen	449
 RETTSKRAFT	
Kap. 57. Straffedommens rettskraft	450
I. Begrepet rettskraft	450
II. Den negative rettskraft.	452
III. Den positive rettskraft	456
IV. Utenlandske straffedommer	459
Kap. 58. Kjennelser og beslutninger	460
I. Formell rettskraft.	460
II. Materiell rettskraft.	460
 RETTSMIDLENE	
Kap. 59. Oversikt	462
I. Generelt om rettsmiddeladgangen.	462
II. De enkelte rettsmidler	462
III. Reformen av rettsmiddelsystemet 1993	465
IV. Gangen i den videre fremstilling.	467
Kap. 60. Ankerrett, ankefrist og vedtakelse.	467
I. Anke fra påtalemyndigheten	467
II. Anke fra siktede.	469
III. Ankefristen	470
IV. Motanke	471
V. Vedtakelse av dommen	472
VI. Tilbakekalling av anke.	473
Kap. 61. Ankeerklæringen	473
I. Fremsettelsen.	473
II. Ankeerklæringens innhold	474
III. Den formelle prøvelse av anken	477
Kap. 62. Anke til lagmannsrett. Avsiling av anker.	479
I. Innledning	479
II. Prinsippene for avsiling.	480
III. Omgjøring og rettsmidler	483
IV. Sammenstøt mellom fullstendig og begrenset anke	484

Kap. 63. Opphevelse eller endring uten ankeforhandling	485
Kap. 64. Fullstendig anke	487
I. Innledning	487
II. Behandlingen av fullstendig anke	488
III. Siktedes uteblivelse	490
Kap. 65. Ankeforhandling med lagrette	491
I. Området for lagrettebehandling	491
II. Rollefordelingen mellom jury og enhetsdommere	494
III. Generelt om spørsmålssystemet	496
IV. Rettens innflytelse gjennom spørsmålsstillingen	496
V. Innholdet av et hovedspørsmål	497
VI. Tilleggsspørsmål	500
VII. Fellesregler	502
VIII. Generelt om lagmannens foredrag	504
IX. Gjennomgåelsen av spørsmålene og loven	506
X. Gjennomgåelsen av bevisene	508
XI. Protokollasjon og anke	509
XII. Lagrettens sammensetning	510
XIII. Lagrettens rådslagning	511
XIV. Lagrettens votering	512
XV. Rettens prøvelse av lagrettens kjennelse	513
XVI. Forhandlingen om reaksjonsspørsmålet	517
Kap. 66. Lagmannsrettens dom	519
I. Domsgrunnene for skyldspørsmålet	519
II. Reaksjonsspørsmålet	520
Kap. 67. Begrenset anke	520
I. Anke over saksbehandlingen	520
II. Hva er en saksbehandlingsfeil?	521
III. Betydningen av saksbehandlingsfeil	523
IV. Anke over lovanvendelsen	528
V. Anke over reaksjonsfastsettelsen	528
VI. Flere ankegrunner er anført	530
Kap. 68. Rettens forhold til ankegrunnene	531
I. Ankegjensstand og ankegrunn	531
II. De enkelte ankegrunner	531
III. Retten står fritt innenfor ankegrunnen	532
IV. Adgangen til å gå utenfor ankegrunnen	533
V. Adgangen til å gå utenfor ankegjensstanden	534
Kap. 69. Ankedomstolens avgjørelse. Opphevelse eller ny dom?	535
I. Anken forkastet	535
II. Opphevelse eller ny dom	535
III. Virkningen av opphevelse	537
Kap. 70. Ankeforhandlingen ved lagmannsrett	539

Kap. 71. Anke til Høyesterett	542
I. Innledning	542
II. Høyesteretts kompetanse	542
III. Bevisbedømmelse og rettsanvendelse	543
IV. Ankeutvalgets prøvelse	546
V. Forberedelsen av ankeforhandlingen	547
VI. Ankeforhandlingen	548
VII. Direkte anke fra tingretten	550
Kap. 72. Anke over foreleggsvedtakelse	551
I. Innledning	551
II. Anke over saksbehandlingen	551
III. Lovanvendelsen under skyldspørsmålet	552
IV. Reaksjonsspørsmålet	553
V. Mangler ved vedtakelsen	553
VI. Ankedomstolens adgang til å gå utenfor ankegrunnen	554
VII. Ankebehandlingen	555
Kap. 73. Anke over kjennelser og beslutninger	556
I. Innledning	556
II. Gjenstanden for anke	557
III. Unntak fra ankeadgangen	558
IV. Kjennelser og beslutninger under hovedforhandlingen	560
V. Hvem har rett til å anke?	562
VI. Behandlingen av anke over kjennelser og beslutninger	564
VII. Oppsettende virkning	566
VIII. Ankedomstolens kompetanse	567
IX. Særreglene om såkalt «videre anke»	568
X. Ankedomstolens avgjørelse	570
XI. Den videre behandling	571
Kap. 74. Gjenåpning	572
I. Gjenopptakelsesinstituttet	572
II. Gjenstand for gjenåpning	574
III. Vilkår for gjenåpning til gunst for siktede	574
IV. Vilkår for gjenåpning til skade for siktede	580
V. Fremsetting og behandlingen av gjenåpningsbegjæringen	581
VI. Avgjørelse av begjæringen	583
VII. Den nye behandling	584
VIII. Gjenåpning av foreleggssaker	586
IX. Gjenåpning av kjennelser og beslutning	586

SIVILE KRAV

Kap. 75	587
I. Innledning	587
II. Påtalemyndigheten fremmer skadelidtes krav	588
III. Skadelidte fremmer selv kravet	596
IV. Rettsmidler	599

SAKSOMKOSTNINGER

Kap. 76	605
I. Saksomkostninger ved domfellelse	605
II. Saksomkostninger ved bruk av rettsmidler	607
III. Saksomkostninger ved frifinnelse eller innstilling	607
IV. Saksomkostninger til fornærmede	608
V. Saksomkostninger etter tvisteloven	609
VI. Behandlingsmåten for saksomkostningskrav	609
VII. Rettsmidler mot omkostningsavgjørelser	610

ERSTATNING I ANLEDNING AV FORFØLGNING

Kap. 77	612
I. Innledning	612
II. Siktetes krav på erstatning	613
III. Rimelighetserstatning	618
IV. Oppreisning	620
V. Nedsetting av erstatning og oppreisning	623
VI. Erstatning til andre enn siktede	625
VII. Frister, behandlingsregler og overprøving	626

FULLBYRDELSE

Kap. 78	628
I. Hovedregelen om fullbyrdelse av straffedom	628
II. Foregrevet fullbyrdelse	629
III. Utsatt fullbyrdelse	630
IV. Fullbyrdelsen	632
V. Særskilt om betinget dom og samfunnsstraff	635
VI. Tvist om fullbyrdelse	636
Forkortelser	639
Litteratur	640
Domsregister	642
Lovregister	656
Stikkord	659